

Utbildningsinspektion i grundskolorna Mariaskolan och Rutgerskolan

UTBILDNINGSINSPEKTIONENS SYFTE

Skolverkets utbildningsinspektion skall bidra till kvalitetsförbättring genom att bedöma hur verksamheterna arbetar i riktning mot de nationella målen för förskoleverksamhet, skolbarnsomsorg, barn- och ungdomsutbildning och vuxenutbildning. En väsentlig del i inspektionen är att granska kvalitetsarbetet och förmågan att utveckla den egna verksamheten.

Inspektionens inriktning

Inspektionsutredningen har inriktats mot sju områden. De är särskilt väsentliga för att säkra att alla barn, elever och vuxenstuderande får den omsorg och utbildning som de har rätt till enligt nationella bestämmelser. De sju områdena, som granskats utifrån flera olika aspekter och frågeställningar, är:

1. Normer och värden
2. Kunskaper
3. Arbetsmiljö och delaktighet
4. Pedagogisk verksamhet och undervisning
5. Styrning, ledning och kvalitetsarbete
6. Tillgång till omsorg, pedagogisk verksamhet och utbildning
7. Resurser

I denna rapport behandlas i första hand förhållanden som avviker positivt eller negativt från vad som förväntas i fråga om utbildningskvaliteten enligt de nationella bestämmelserna. En helhetsbedömning och motiveringar till bedömningarna görs inom varje granskningsområde. Rapporten ger således inte en heltäckande beskrivning av all pågående utbildningsverksamhet inom enheten vid den aktuella tidpunkten.

Bedömningarna av kvaliteten och av hur väl verksamheten uppfyller statens krav görs utifrån läroplaner och författningar i övrigt. Inspektörernas sakkunskap och erfarenheter liksom jämförelser med jämförbara verksamheter är också betydelsefulla vid bedömningarna och för slutsatserna med krav på åtgärder och förbättringar. Analyserna av den insamlade informationen syftar till att klargöra om de lokala lösningarna och systemen fungerar väl.

Beskrivning av skolan/rektorsområdet

Skolform	Antal elever/barn	Skolform	Antal elever/barn
Förskoleverksamhet:	200	Skolbarnsomsorg:	167
Förskoleklass:	0		
Grundskola:	330		

Rektorsområdet omfattar två grundskolor för barn 6–12 år, Mariaskolan och Rutgerskolan. Skolornas upptagningsområde är både från tätorten (södra delen) och landsbygden. Tätortsdelen består i huvudsak av villabebyggelse. Skolskjuts nyttjas av 22 procent av eleverna. Rutgerskolan delar skoltomt med årskurs 7–9-skolan i Skurup (Mackleanskolan), och delar vissa lokaler exempelvis skolrestaurang och aula.

Rutgerskolan är en tegelbyggnad byggd i början av 1900-talet. Förutom källarplanet, som utnyttjas för skolbarnsomsorg (fritidsklubb) för 10–12-åringarna, nyttjas i huvudsak två våningar för skola och skolbarnsomsorg medan tredje våningen används för personalutrymmen, skolbibliotek och kommunala musikskolan. På det här planet finns också en särskild undervisningsgrupp för elever med extra stora svårigheter.

Mariaskolan är belägen på knappt tio minuters gångavstånd från Rutgerskolan. Det är en enplansskola med exteriör från 70-talet med inbjudande entré kombinerad med studiehall och skolbibliotek. Skolbarnsomsorgen för åldrarna 6–10 år bedrivs i skolans lokaler. De äldre barnen har sin fritidsklubb på Mackleanskolan.

I området finns tre förskolor varav en, Saritslöv, har ingått i inspektionen. Denna förskola har 72 barn fördelade på två avdelningar med 1–3 åringar, en avdelning med 2–4 åringar och en med 4–5 åringar.

Ledningsteamet består av rektor 100 procent, biträdande rektor 100 procent samt administrativ chef 100 procent. Den senare administrerar förutom skolan även vård och omsorg.

I stort sett alla barn börjar skolan som sexåringar. I kommunen erbjuds alla barn att gå ett extra år, totalt tio år. De flesta av barnen väljer att ta detta år mellan årskurs 3 och 4 men det är möjligt att välja extraåret när som helst under sin skolgång. 80 procent av barnen tar ut sitt tionde år och slutar grundskolan i fas med skolpliktens upphörande.

På båda skolorna finns två arbetslag (spår). Inom arbetslagen är barnen i huvudsak uppdelade i traditionella klasser bortsett från Mariaskolans Montessorispår, där barnen arbetar i åldrarna 6–8, 9–11, 10–12. Merparten av eleverna till detta spår kommer från ortens Montessoriförskola.

Genomförandet av inspektionen i Mariaskolan och Rutgerskolan

Skolverket sände den 12 juni 2003 skriftlig information till huvudmannen om att verksamheten skulle inspekteras och om inspektionens syfte och genomförande. Inspektionsteamet med ansvar för Skurup Söder har bestått av undervisningsrådet Per Ingvar de la Motte och experten Barbro Bergdahl. Inspektionsbesöken inleddes den 29 september 2003 och avslutades den 1 oktober 2003.

Denna skriftliga rapport kompletteras med muntlig återrapportering av de ansvariga inspektörerna. Skolverket följer därefter upp eventuella krav på åtgärder som riktas till huvudmannen och vilka effekter i övrigt som utbildningsinspektionen leder till. Tidpunkter för uppföljningen framgår av Skolverkets beslut.

Underlag

Underlaget till denna rapport består av dokument från kommunen samt av information som samlats in vid observationer, intervjuer och samtal under besöket. Rapporten grundar sig också på annan information om kommunen och skolan som finns i Skolverkets nationella uppföljningssystem etc.

På de två skolorna med fritidshem samt på Saritslövs förskola genomfördes formella intervjuer med rektorer, pedagoger, elever, föräldrar och övrig personal samt gjordes observationer i verksamheten.

Bedömning

Normer och värden

Enligt skollagen skall utbildningen för barn och ungdom främja deras utveckling till ansvarskännande människor och samhällsmedlemmar. I läroplanernas mål framhålls att barnen och eleverna skall utveckla förståelse och respekt för alla människors lika värde. Skolan skall sträva efter att vara en levande social gemenskap som ger trygghet och lust att lära. I läroplanerna anges också att barn och elever skall kunna ta ett allt större ansvar för det egna arbetet och för miljön samt få ett reellt inflytande över utformningen av utbildningen. På samma värdegrund vilar verksamheten inom det offentliga skolväsendet för vuxna.

Inom detta granskningsområde behandlas resultaten av arbetet med skolans värdegrund och läroplanernas mål att sträva mot.

Inskolningen till förskolan är mycket bra. Personalen respekterar föräldrarnas behov och föräldrarna känner det tryggt att lämna sina barn till förskolan. Om konflikter av något slag uppstår gör personalen ett bra arbete för att hitta lösningar och träna barnen i konflikthantering. Föräldrarna upplever att de av personalen får tillräcklig och bra information om vad som hänt under dagen.

Personalen är medveten om att i vardagsarbetet träna elevernas demokratiska förhållningssätt.

Klimatet på båda skolorna är öppet och känns trivsamt. Den goda stämningen mellan elever och mellan elever och vuxna bekräftas i intervjuerna med elever, föräldrar, lärare och skolledning. På frågan om "du trivs med läraren och kamraterna" svarar eleverna till 100 procent "ja".

Om konflikt skulle uppstå mellan barnen tar lärarna, enligt föräldrarna, ett stort ansvar. Lärarnas engagemang gör att eleverna lär sig lösa konflikter på ett bra sätt.

Det är mycket sällan bråk och om det händer är lärarna snabba att agera. I de årliga trivselenkäterna kan eleverna anonymt ange om de känner till att någon elev mobbar andra eller om de själva är utsatta för mobbning. På Mariaskolan menade skolledning, elever och lärare att det vid tid för inspektionsbesöket inte förekom någon mobbning, vilket också bekräftas av den senaste enkätundersökningen.

Orsaken till det goda klimatet är, enligt lärarna, att eleverna på Mariaskolan har inflytande över utformandet av klassens regler. Eleverna kan påverka sin vardag genom formella råd. I skolrådet förs diskussioner exempelvis om mobbning och åtgärder för att förbättra samarbetsklimatet på skolorna.

Eleverna anser att lärarna bestämmer det mesta som sker i klassrummet men att eleverna genom klassrådet och skolrådet får bestämma exempelvis om något skall köpas till skolgården. Eleverna visar förmåga att ta ansvar både för sitt lärande och för skolans arbetsmiljö. De elever som intervjuades vid inspektionen visade stor kunskap i demokratimodellen som utvecklats i kommunen och menade att de elever som deltar i de olika råden utvecklar förmågan att framträda.

Integrationsproblem existerar inte. Elever uttrycker att det inte finns främlingsfientlighet. De invandrarelever som finns betraktas, av intervjuade lärare och elever, som en tillgång.

Elevfrånvaron, som dokumenteras av skolsköterskan, är låg (7 dagar/elev/läsår). Eleverna tycker att det är roligt att gå till skolan.

Elever som har skolbarnsomsorg trivdes bra med verksamheten. Fritidspedagogerna arbetar mycket med social träning. Barnen väljer oftast själv vad dom skall göra.

Sammanfattningsvis utvecklar barn och elever i Skurup Söder värden och förhållningssätt som ligger väl i linje med de nationella målen i förskola och grundskola. Inspektörerna bedömde skolklimatet som mycket gott. Eleverna har till vissa delar utvecklat förmågan att ta ansvar för sitt lärande och har ett öppet förhållningssätt till människors olikheter. Det formella inflytandet är väl utvecklat och eleverna ges goda möjligheter att lära hur demokratiska beslutsprocesser fungerar. Ytterligare arbete återstår dock att utveckla alla elevers reella inflytande över sitt lärande efter ålder och egna förutsättningar.

Kunskaper

Utbildningen skall ge kunskaper i vid mening, såväl fakta och förståelse som färdigheter och förmåga att exempelvis utvärdera sitt eget lärande och att arbeta självständigt. Målen för lärandet anges i de nationella läroplanerna och i kursplanerna.

Inom detta område granskas resultaten av det pedagogiska arbetet.

Diagnoser i matematik för årskurs 6 visade att 24 procent inte nådde målen i matematik. Föregående år låg motsvarande värde på 31 procent. De nationella proven bekräftar bilden. Cirka 20 procent av eleverna har inte tillfredsställande kunskaper. Även i ämnet svenska är gruppen elever som inte når kunskapsmålen lika stor. Resultaten i engelska har under en treårsperiod förbättrats väsentligt, från 24 procent som inte nådde målen år 2001 till 13 procent år 2003. Det bör noteras att en del av eleverna gör det nationella provet när de åldersmässigt motsvarar årskurs 4-elever eftersom alla barn börjar skolan som sexåringar.

I de observerade klasserna visade eleverna god förmåga att ta ansvar för sin planering och målmedvetet fullfölja sina arbetsuppgifter. Elever visade prov på god läsförmåga och inspektionsteamet såg exempel på god skriftlig produktion.

I samtliga intervjuer framkom att det finns ett antal ämnen, exempelvis naturorienterande ämnen, samhällskunskap och religionskunskap, som inte ges tillräckligt utrymme i undervisningen. Det kan befaras att uppnåendet av kursplanens mål i dessa ämnen är i fara. Inspektörerna bedömer vidare att personalens kunskaper om de nationella målen för dessa ämnen behöver förstärkas för att eleverna skall ges bättre förutsättningar att nå kunskapsmålen.

Sammanfattningsvis har elevernas kunskaper i engelska förbättrats väsentligt sedan 2001. Elevernas kunskaper i matematik och svenska är inte godtagbara. Möjligheten att bedöma resultaten i de övriga ämnena i jämförelse med de nationella kursplanerna är osäker på grund av brist på sammanställda resultat. Inspektionsteamet konstaterar dock att undervisningen i naturorienterande – och samhällsorienterade ämnen har brister och att det är tveksamt om alla elever når uppnåendemålen. En översyn av undervisningen i dessa ämnen är därför nödvändig.

Arbetsmiljö och delaktighet

Enligt skollagen skall verksamheten vara utformad i överensstämmelse med grundläggande demokratiska värderingar. Var och en som verkar där skall främja aktning för varje människas egenvärde, respekt för vår gemensamma miljö samt jämställdhet mellan könen. Särskilt skall den som verkar inom skolan aktivt motverka alla former av kränkande behandling. All personal skall samverka med föräldrar, barn, elever respektive de vuxenstuderande i arbetet med att forma en god miljö för utveckling och lärande.

Granskningen gäller hur man i verksamheten arbetar för en god miljö och för att förebygga kränkningar och ge möjlighet till delaktighet och samverkan.

Maria och Rutgerskolan har handlingsplaner mot mobbning. Dessa planer är kompletterade med centralt utarbetade dokument för hela kommunen avseende kränkande behandling och åtgärdande av aggressivt och utåtagerande beteende.

Planerna behandlar definition av mobbning, förebyggande arbete och åtgärder då mobbning konstaterats. Planen beskriver mobbningsgruppens arbetssätt och ger praktiska råd hur personalen skall agera. Föräldrarna har informerats om planerna genom brevutskick samt vid första föräldramötet på läsåret. Läraren kan, enligt planen mot aggressivt och utåtagerande beteende, skicka hem eleven i maximalt två dagar. Då ytterligare förtydliganden i denna plan saknas, strider åtgärden mot gällande författningar (se vidare kommunrapport). Dessutom bör förtydligas rutiner vid vuxnas kränkningar mot barn.

I samtal med personal och elever framkom att det på skolan fanns ett målinriktat och konstruktivt arbete för att utveckla elevernas sociala förmåga och trygghet. Enligt skolledningen har det förebyggande arbetet medfört att mobbning numera är sällsynt förekommande. På Rutgerskolan utses kamratstödare från varje klass. Utvärderingar har visat att detta är ett effektivt redskap för att motverka kränkningar, vilket föranlett att även Mariaskolan planerat utse kamratstödare från vårterminen 2004. Ett hjälpmedel för identifiering av mobbning är brevlådan för anonyma brev från eleverna.

Det finns alltid rastvakter som griper in om det behövs. Personalen var, enligt de intervjuade eleverna, lättillgänglig både vid inne och utevistelse. Inspektionsteamet fick uppfattningen att personalen inom arbetslagen tog ett kollektivt ansvar för barnens trygghet och agerade snabbt om tendenser till kränkande behandling uppstår. Föräldrar bekräftar att, då incidenter skett, åtgärder omedelbart har vidtagits. Klasslärarna bedriver ett förebyggande arbete genom att de i stort sett varje vecka har värdegrundssamtal (kompissamtal) med eleverna.

På båda skolorna har man fungerande klassråd, skolråd (elevråd) och husråd. Klassrådets utformning varierar liksom frekvensen. Klassråden skickar representanter till skolrådet (elevrådet) som i sin tur utser ledamöter i Barn och Ungdomsfullmäktige. Husrådet består av representanter av elever, föräldrar, personal och skolledning.

I klassråden diskuteras oftast den fysiska miljön som exempelvis inköp av ”prylar” och redskap till skolgården. Det är vanligt att klassens sociala liv diskuteras men frågor om undervisningens innehåll och undervisningsprocessen berörs mera sällan.

Inspektionsteamet kunde observera att det i flera klasser förekom att eleverna hade planeringsböcker för planering av veckans arbete. En lärare i Montessorispåret anser att eleverna har möjlighet att påverka det vardagliga arbetet. I veckoplaneringen får eleverna ta ansvar för sin inläring. I några klasser på Mariaskolan användes förtryckta planeringsböcker. Avsikten med arbetsmetoden är att ge eleverna stöd i organiserandet av veckans arbete och utveckla ansvarstagande. Arbetsklimatet är lugnt och eleverna har god studiedisciplin.

I skolornas arbetsplaner uttrycks att eleverna skall informeras om elevinflytande i enlighet med Lpo94 och att eleverna i ökande omfattning efterhand de blir äldre ska ta del i planeringen av undervisningen. Inspektionsteamet har sett få exempel på att elever har möjlighet att påverka innehåll och arbetssätt. Eleverna har svaga kunskaper om mål och kursplaner. Det framgår med tydlighet att man på skolorna lagt kraften vid de formella delarna av elevdemokratien, som funge-

rar bra. Inspektörerna konstaterar att det inte finns en uttalad strategi för progressionen i arbetet med elevernas inflytande och bedömer därför att elevernas delaktighet i undervisningssituationen har brister.

Husrådet, som består av föräldrarepresentanter från varje klass, personal, elever och skollädares, är ett forum för föräldramedverkan. Föräldrar som inspektionsteamet samtalade med menade att man alltid kände sig välkommen till skolan, att föräldramöten och föräldraträffar anordnas regelbundet. Montessorispåret har en lokal föräldrastyrelse (brukarestyrelse). Vid intervjuerna framkom vidare att föräldrar ansåg att inflytandet i skolan inte ökat genom inrättandet av den lokala styrelsen och att det var svårare att engagera föräldrar då föräldradelaktigheten formaliseras.

Skolans mål för kunskapsutvecklingen, kursplaner och skolans resultat diskuteras sällan på föräldramöten. Skolans resultat (nationella proven) kände inte föräldrarna till. Något förundrat tog de emot beskedet att skolans resultat inte var så bra. Dock ansåg föräldrar att utvecklingssamtalen blivit bättre genom att mål och krav i ämnena svenska, engelska och matematik tydligare klargörs genom de individuella utvecklingsplanerna.

Sammanfattningsvis har skolorna och kommunen på ett föredömligt sätt planerat och utvecklat arbetet kring elevers sociala utveckling. Den psykosociala och fysiska arbetsmiljön på Mariaskolan och Rutgerskolan är i överensstämmelse med läroplanens riktlinjer för hur skolan skall främja värdegrunden. Skolorna bedöms ge en lugn och trygg miljö för lärande. Skolorna har ett öppet förhållningssätt och informationen till föräldrar fungerar i huvudsak bra. Det är emellertid angeläget att skolorna utvecklar det inre demokratiarbetet dvs. arbetar för att stärka elevers och föräldrars reella inflytande på undervisningens innehåll och undervisningens arbetsformer. Härvidlag är det angeläget att elever och föräldrar får adekvat information om skolans styrdokument.

Pedagogisk verksamhet och undervisning

Arbetet för att nå målen skall främst utformas av de lärande och personalen. I förskolan och skolan skall detta ske i samverkan med hemmen. De nationella läroplanerna, andra statliga bestämmelser och kursplanerna ger dock också vissa anvisningar för arbetet. Det finns riktlinjer för stöd, betygssättning och utvecklingssamtal, utbildning på arbetsplatser, en garanterad undervisningstid, etc. Målen i kursplanerna ger dessutom vägledning för arbetssätten genom att beskriva vilka kunskaper och färdigheter barnen, ungdomarna och de vuxna skall nå.

Granskningen riktas mot hur man arbetar för att närma sig målen och hur man anpassar arbetet till olika behov.

Den pedagogiska verksamheten på förskolan upplevs av föräldrarna som bra. ”Det är kompetent personal som arbetar efter bästa förmåga.” Vid inspektörernas observationer bekräftades denna bild. Personalen är engagerad och pedagogiskt medveten.

Det finns en upplevelse hos förskolepersonalen att de inte prioriterats, att de vid den tidigare ledarbristen lämnats åt sitt öde. Arbetsplan saknas och personalen är i behov av pedagogiskt ledarskap för att utveckla verksamheten.

Personalen på Saritslövs förskola har 1,5–2 timmars planeringstid per vecka. I Skurups arbetsplan för förskolan framgår att ”planeringstiden utgör en av de viktigaste förutsättningar för att förskolans personal ska kunna arbeta utifrån den helhetssyn som präglar förskolans arbete”.

Området har som mål att undervisningen på skolorna skall anpassas efter varje individ och varje arbetslag har möjlighet att utveckla sin egen profil med ett eget arbetssätt. Mariaskolan har en friluftspedagogisk inriktning. Inom skolan arbetar ett arbetslag enligt Montessoripedagogiken. Detta arbetslag får merparten av sina elever från Montessoriförskola i kommunen. I detta spår arbetar man, till skillnad från övriga klasser, åldersblandat. Hittills har det för dessa elever inte funnits en pedagogisk fortsättning i årskurs 7–9.

Vid intervjuer framkommer att personalen känner stolthet över Skurupsmodellen, som är väl implementerad. När diskussionerna lämnar det organisatoriska planet divergerar emellertid synen på kunskap och inspektörerna upplever att det råder en osäkerhet om mål, arbetssätt och innehåll. Personalen efterlyser mera pedagogiska diskussioner och gemensamt pedagogiskt arbete för att levandegöra skolans arbetsplan.

Skolorna ingår i försöksverksamheten med utbildning utan timplan. Undervisningstiden för idrott, musik, slöjd, engelska och språkval schemaläggs. Delar av ämnena matematik och svenska har fasta positioner medan övrig tid anslås för temarbeten och elevers eget arbete. Inspektionsteamet bedömer att den garanterade undervisningstiden tillgodoses.

Inspektörerna har vid observationerna uppfattat att arbetssättet varierade mellan enskilt arbete, där lärarna bestämmer ramarna, och klassundervisning, där alla elever gjorde samma sak. Inspektörerna bedömer att läromedlen till stor del styr skolornas arbete, även det tematiska.

På Mariaskolan finns en lärare med goda kunskaper inom naturvetenskap. Kompetensen utnyttjas i arbetslaget för att erbjuda laborationer i naturorienterande ämnen. I övriga arbetslag upplever inspektörerna att undervisningen i dessa ämnen är sporadisk och det kan ifrågasättas om eleverna ges möjlighet att nå kursplanernas mål.

Individuella utvecklingsplaner upprättas för alla elever som ett stöd för utvecklingen. Planen skall upprättas gemensamt av barn, förälder och lärare. Syftet med planen är att barnets utveckling skall tydliggöras och kunna följas. Planen skall också vara ett stöd vid övergångar. Individuella utvecklingsplanen är känd av eleverna. Det framkom vid inspektionen att förskolan vid övergång till grundskolan inte överlämnar studieplanen till skolan eftersom den betraktas som familjens egendom. Planens funktion och användande var hos personalen, trots att muntlig och skriftlig information föregått införandet, inte klarlagd.

Skolan använder sig av ett flertal instrument för att följa elevernas utveckling. Förutom de nationella proven används exempelvis Läsutvecklingsschema, DLS, Skurupstestet i Matematik, stavningsprov, diagnoser inför årskurs 6 och 7. Den systematiska dokumentationen av elevers kunskapsutveckling och sociala utveckling genom resultat på ämnesprov och tester och genom de individuella

utvecklingsplanerna ger förutsättningar för skolorna att följa barnens och elevernas kunskapsutveckling och sociala utveckling.

Skolorna har bra rutiner för hantering av elever som befaras inte nå målen. Rutinerna för elevvårdsarbetet är väl kända av personalen. Åtgärdsprogram upprättas av klassläraren eller specialläraren. Stöd ges i ett flertal former exempelvis inom klassens ram, av specialpedagog, talpedagog, socionom och assistenter. En särskild undervisningsgrupp för området har inrättats på Rutgerskolan. Elevvårdskonferens föregår beslut om placering i gruppen. Barnen undervisas i gruppen i alla ämnen utom idrott. Ett av barnen har anpassad studiegång. Beslut om anpassad studiegång fattas av förvaltningschefen. Skolverket förutsätter att beslutshandlingen avseende särskild undervisningsgrupp och anpassad studiegång genomförs enligt författningarna.

Skolan har två fritidsavdelningar med vardera 27 barn. Fritidshemmet öppnar kl. 06.15. I varje avdelning arbetar en fritidspedagog (100 %) och en barnskötare (50 %). Fritidshemmet lever ett eget liv. Dessutom kommer 07.30 på morgonen en lärare som tar hand om barnen fram tills att skolan börjar. Fritidspedagogerna kan oftast inte på grund av förläggningen i tid delta på konferenser. Samverkan med skolan är minimal och består i nyttjandet av samma lokaler samt korta möten i skarven mellan skoldagens slut och omsorgens inledning. Verksamheten synes traditionell – spela spel – utevistelse – pyssel. Breddning av verksamheterna och utökad samverkan med skolan kan ge barnen en mera meningsfull fritid och förbättrade möjligheter att stödja elever i behov av individuellt stöd.

Sammanfattningsvis är arbetet som bedrivs på skolorna engagerat med syfte att stödja elevernas utveckling. Skolorna tar tillvara de olika pedagogernas kompetenser. Arbetet har i hög grad inriktats på barnens och elevernas sociala utveckling, på arbetsmetoder och studieteknik samt på att sträva efter att anpassa undervisningen till varje elev. Verksamheten inom det här området bedöms vara bra.

Det finns en medvetenhet från skolledning och personal om behovet att intensifiera insatserna för att förbättra elevernas kunskapsresultatresultat, vilket är en angelägen uppgift. Inspektionsteamet vill understryka vikten av att utvecklingsinsatserna också riktas mot naturorienterande- och samhällsorienterande ämnen, både vad gäller ämnenas omfattning och innehåll.

Skolorna har ett flertal bra instrument för att följa elevernas utveckling. Den individuella utvecklingsplanen har goda förutsättningar att bli ett bra verktyg för uppföljning av elevers utveckling. Inspektionsteamet uppmärksammade emellertid att den individuella utvecklingsplanen inte används som ett generellt hjälpmedel vid övergången mellan förskola och skola (se kommunrapport).

Styrning, ledning och kvalitetsarbete

Kommunerna har ett övergripande ansvar för barnomsorgen och skolan på lokal nivå. Kommunerna är också huvudmän för de flesta verksamheterna. Läroplanerna lägger tydliga ansvarsområden på rektor och personal för skolans inre arbete. Sammantaget har dessa skyldigheter att se till att rätten till utbildning tillgodoses. Fristående huvudmän har motsvarande ansvar även om de inte alltid omfattas av målen och riktlinjerna för det offentliga skolväsendet.

Frågor som tas upp vid inspektionen är exempelvis om verksamheten har en ledning enligt de nationella bestämmelserna, hur denna fungerar i praktiken och om det finns system för att säkra och förbättra kvaliteten i utbildningen.

Det administrativa området Skurup Söder omfattar tre förskolor, två skolor F-6 och skolbarnsomsorg. Tre ledare ansvarar för verksamheten, en administrativ chef med ansvar för administration och ekonomisk planering, en rektor och en biträdande rektor, båda på heltid. Den administrativa chefen och två kanslister administrerar även områdets äldreomsorg.

En av rektorerna, som har arbetat i Skurup under mer än trettio år och varit rektor i tretton år, är nyanställd inom det här området. Biträdande rektor har arbetat ca 1,5 år i området. Vårterminen 2003 arbetade biträdande rektor som ensam ledare i området. Förskolorna hade under denna period en samordnare (5 timmar/vecka) som förmedlare mellan ledning och verksamhet. Denna ledningssituation har föranlett att utvecklingsarbetet har legat på sparlåga. Föräldrarna känner sig nöjda med den nuvarande rektorsorganisationen men menar att engagerade lärare har slutat på Mariaskolan på grund av den tidigare otillräckliga ledningen.

I sin dokumentation har skolledningen presenterat utkast till arbetsplaner för de två skolorna. Inspektionsteamet konstaterar att dessa planer ännu inte är förankrade bland all personal.

Rektorerna har möjliggjort för lärarna att träffas varje morgon (morgonmöten). På onsdagar konfererar lärarna och representant från fritidshemspersonalen. Var fjärde vecka har arbetslagen gemensam konferens. Personalen anger att tiden för pedagogiska diskussioner är för knapp och menar att skolledningen inte haft utrymme i sin tjänst att driva pedagogiska utvecklingsfrågor.

De intervjuade förskollärarna på Saritslövs förskola har genom saknaden av en ledare upplevt arbetssituationen som extra tung och har uppfattningen att deras verksamhet inte är prioriterad. Ledningen är medveten om att personalen inom området, inte minst på förskolorna, är i stort behov av ett utvecklat ledarskap. Verksamhetsplan saknas och implementering och pedagogiska diskussioner kring Lpfö98 har varit otillräckliga. Rektorerna meddelade vid inspektionsbesöket att man har för avsikt att utöka tid för ledning på förskolorna.

En tung del av kvalitetsarbetet har hittills genomförts centralt i kommunen, i stor utsträckning med hjälp av pedagoger med karriärtjänster. De centrala månatliga kvalitetsrapporterna har inte haft något större genomslag på enheterna. Någon kvalitetsredovisning har inte upprättats på skolorna. Inom området finns en hög ambition att få en bättre struktur på kvalitetsarbetet. Biträdande

rektor har medverkat i utarbetandet av ett nytt kvalitetssystem för kommunens förskolor och skolor.

Utvecklingsplaner och åtgärdsprogram som inspektörerna granskat har uppvisat kvalitativa brister vad gäller konkretisering av åtgärder. Medvetenheten om skillnaden mellan mål och metod bör utvecklas hos personalen för att öka dessa dokumenters funktionalitet. Vidare kan uppföljningsarbetet förbättras genom att elevers resultat på tester och prov kompletteras med djupare analyser och beslut om åtgärder för att kvalitetskedjan skall bli komplett och få konsekvenser för undervisningsarbetet. Kvalitetsredovisningen kan härvidlag vara ett hjälpmedel.

Rektorerna har tillsett att skolrådsarbetets formella delar fungerar bra på båda skolorna.

Förvaltningen disponerar tre av fortbildningsdagarna till gemensamma dagar för hela kommunen. Ungefär tio dagar per läsår disponerar skolorna själva för kompetensutveckling. Kompetensutvecklingsplan för skolområdet finns inte. Dock finns det en övergripande kompetensutvecklingsplan på kommunal nivå. I kommunen finns ett flertal utvecklingsaktörer exempelvis förvaltningschef, rektor, innehavare av karriärtjänster, utvecklingsledare, nätverk. Inspektörerna har uppfattat att personalen inom område söder upplever gränsdragningen och ansvarsfördelningen mellan aktörerna som otydlig.

Sammanfattningsvis uppfattar inspektionsteamet att styrningen och ledningen i området tidigare varit otillräcklig. Detta har medfört att det pedagogiska ledarskapet, kvalitets- och uppföljningsarbetet har brister. Kvalitetsredovisning saknas, vilket strider mot författning. Starka sidor är ett engagerat och framgångsrikt värdegrunds- och arbetsmiljöarbete bland personal, elever och föräldrar. Detta arbete har skapat en plattform av trygghet och optimism, som inspektionsteamet anser ger bra förutsättningar för det fortsatta utvecklingsarbetet. Härvidlag bör insatser riktas mot förskolan, avseende pedagogiskt utvecklingsarbete och fortsatt implementering av läroplan för förskolan. Översyn över personalens möjligheter till kompetensutveckling och planeringstid bör i detta sammanhang ingå som en del av detta arbete. Vidare bör all personal, elever och föräldrar involveras i uppföljnings- och kvalitetsarbetet, inte minst för att ge förutsättningar att öka måluppfyllelsen i skolans kunskapsämnen samt för att öka förutsättningarna för ett reellt elev- och föräldrainflytande.

Tillgång till omsorg, pedagogisk verksamhet och utbildning

Lika tillgång till utbildning, oberoende av kön, geografisk hemvist samt sociala och ekonomiska förhållanden, är en grundprincip för det offentliga skolväsendet. Inom en viss utbildning skall det också finnas möjligheter för eleverna att individuellt göra val av kurser eller ämnen.

Granskningen gäller om möjlighet till utbildning ges i den omfattning och med den valfrihet som anges i de statliga bestämmelserna. Även informationen om möjligheter till utbildning behandlas.

Eleverna i skolår F-6 i Skurups kommun väljer i allmänhet att gå i den närmaste skolan. Kommunen informerar inte särskilt om möjligheten att välja mellan skolor. Då elev väljer annan skola än närmaste försöker kommunen så långt det

är möjligt att tillmötesgå önskningarna. Ett antal elever från andra delar av tätorten har valt att ha sin skolgång i område söder.

Särskoleeleverna undervisas på en annan enhet i kommunen och ansvaret för dessa elever vilar på rektor för denna enhet.

Personalen menar att det enskilda arbetet i kombination med tema- och forskningsarbeten ger eleverna en möjlighet att välja hur man disponerar delar av skoldagen. Eleverna kan inom ramar välja arbetsuppgifter och redovisningsformer. I den nationella timplanen för grundskolan anges ett visst antal timmar för elevens val. Undervisningen syftar till att fördjupa och bredda kunskaper i ett eller flera ämnen. I rektorsområdet är elevens val inte utlagt på schemat som ett eget ämne utan ingår i det övriga arbetet exempelvis som elevernas egen forskning inom samhällsorienterande ämnen.

Alla elever i kommunens årskurs 6 åker varje vecka till Skurups 7–9 skola i tätorten för att undervisas i sitt språkval. Eleverna kan välja mellan tyska, franska och spanska.

Modersmålsundervisningen i området administreras av rektor i annat rektorsområde. Rutinerna för anmälan är väl kända av skolledning och klasslärare. Vid inspektionsbesöket fanns inget barn som hade modersmålsundervisning.

På skolorna finns ingen förskoleklass och föräldrar erbjuds inte möjligheten för deras barn att gå i förskoleklass (se kommunrapport). Alla barn börjar skolan som sexåringar. Kommunen erbjuder alla barn att gå ett extra år, totalt tio år. De flesta av barnen väljer att ta detta år mellan årskurs 3 och 4 men det är möjligt att välja extraåret när som helst under sin skolgång. Lärarna i Mariaspåret anser att eleverna behöver extraåret för att mogna socialt och för att ”hinna ifatt” kunskapsmässigt. Ledning, lärare, föräldrar och elever svårt att precisera syftet och vinsten med extraåret. En elev berättade att hon gjorde om samma saker som året innan. Av många elever benämns företeelsen som att ”gå om”. Vid ett tillfälle, då det fanns ett antal elever från årskurs 6, som ville ta ut sitt extraår före övergången till Mackleanskolan (årskurs 7–9), valde lärarna att skapa en ”6,5-klass”, som arbetade forskningsbaserat som en tidningsredaktion.

Det är på skolorna väl sörjt för att ta emot funktionshindrade barn. På Rutgerskolan, med mycket trappor, har exempelvis utvändig hiss installerats för att göra skolans utrymmen tillgängliga för rörelsehindrade och rullstolbundna.

Sammanfattningsvis erbjuds i området förskola, utbildning och omsorg i den omfattning som krävs undantaget att förskoleklass inte erbjuds. I ämnet elevens val saknas tillräckliga valmöjligheter för eleverna. Målen för ämnet är heller inte tillräckligt känt bland personal och elever. För att ämnet skall genomföras enligt författningarna bör personalen kunskaper om författningen stärkas. Det är också angeläget att eleverna görs medvetna om syftet med ämnet och kan uppfatta vilka valmöjligheter som erbjuds. Hos föräldrar och personal råder en osäkerhet om syftet med och mål för det tionde skolåret. Informationen bör förstärkas för att råda bot på denna otydlighet.

Resurser

Huvudmannen och skolans ledning beslutar hur och med vilka resurser utbildningen skall genomföras för att de lärande skall nå de nationella målen för utbildningen. I skollagen finns dock bestämmelser om några viktiga förutsättningar för att säkra kvaliteten i utbildningen. Dessa avser främst krav på personalens kompetens, tillgång till ändamålsenliga lokaler, läromedel och annan utrustning som behövs för en tidsenlig utbildning. Även principerna för resursfördelningen aktualiseras vid inspektionen.

Lokalerna på båda skolorna är anpassade till arbetssätt och används på ett ändamålsenligt sätt. På Mariaskolan är dock lokalerna, på grund av begränsade ytor, mindre flexibla än på Rutgerskolan. Skolorna är trivsamma miljöer utan tecken på klotter eller förstörelse.

Skolbibliotek finns på båda skolorna men upplevs av inspektörerna som ett hittills inte prioriterat område. Alla skolornas datorer är uppkopplade i nätverk. Datortätheten är 8,3 elever/dator. På Mariaskolan saknas arbetsrum och konferensutrymmen för personal. Dessutom saknade vid inspektionstillfället rektorerna egna arbetsrum. Utomhusmiljön är bra. Lokaler för träslöjd och praktiskt estetisk verksamhet fungerar utmärkt genom samverkan med Mackleanskolan.

Fritidsklubben för de äldre barnen på Mariaskolan är belägen på Mackleanskolan medan Rutgerskolan har motsvarande lokaler i skolbyggnadens källare. Fritidslokalerna för de yngre barnen samordnas med undervisningslokalerna. Fritidspedagogerna uttryckte att detta inte är problemfritt. Klassrummens anpassning till fritidsaktiviteter är inte alltid idealisk. Hänsyn till pågående arbeten samt övrig materiell i klassrummet kan upplevas som begränsande för fritidsverksamheten.

Personalen uppgav vid intervjuerna att det i området finns många elever med behov av kunskapsmässigt stöd. Elevgruppen är relativt homogen. I området utgör antalet barn med utländsk härkomst endast 4,7 procent.

Rektor och biträdande rektor arbetar aktivt för att tillse att personal och elever erbjuds ändamålsenliga lokaler och läromedel. Varje arbetslag har delegerat ekonomiskt ansvar för inköp av läromedel. Även medel för kompetensutveckling, 1000 kr per person, överlämnas till arbetslagen.

Som underlag för rektors beslut om resursfördelning genomförs två klassgenomgångar tillsammans med klasslärare och elevvårdsteam. Helhetsbilden är enligt rektor nödvändig för att kunna göra nödvändiga prioriteringar.

Elevvårdstjänsterna, inkluderande de resurser som området disponerar från det centrala resursteamet, är fördelade enligt följande: Specialpedagoger 160 procent, socionom 33 procent, talpedagog 40 procent och skolpsykolog 20 procent. Områdets skolhälsovård är bemannad med en skolsköterska (88 %) och en skolläkare, som utför arbetsuppgifter inom området vid några tillfällen per år. I den särskilda undervisningsgruppen, Söderspåret, tjänstgör en lärare 100 procent, en speciallärare 60 procent och en assistent 100 procent.

Bortsett från läraren i textilslöjd är alla pedagoger behöriga på skolorna. Inom skolbarnsomsorgen arbetar fritidspedagoger (100 %) och barnskötare (50 %) och på förskolorna förskollärare (55 %) och barnskötare (45 %). Bemanningen på fritidshemmen är cirka 18 barn per vuxen. Motsvarande siffra för Saritslövs förskola är 5,7 barn per vuxen.

Sammanfattningsvis är tillgången till resurser kompetensmässigt och materiellt för grundskolorna i Skurup söder tillfredställande med hänsyn till statens krav.

Sammanfattande bedömning

Värdegrundsarbetet, arbetet kring normer och värden, har av inspektörerna upplevts som mycket bra. Arbetet för en god psykosocial och fysisk miljö står väl i överensstämmelse med läroplanernas riktlinjer för hur skolan skall främja värdegrunden och motverka kränkningar. Elevernas inflytande genom klassråd, skolråd och barn- och ungdomsfullmäktige är tillgodosett.

Den pedagogiska verksamheten i rektorsområdet Skurup söder ligger väl i linje med de nationella bestämmelserna och målen för grundskolan. Skolan har goda förutsättningar och arbetar ambitiöst för att främja elevers lärande.

Tillgången på personal med pedagogisk behörighet och specialpedagogisk kompetens är god. De materiella resurserna inklusive lokalerna är tillfredsställande för att kunna genomföra den pedagogiska verksamheten. Goda förutsättningar finns för en tidsenlig och god utbildning.

Inspektionsteamet anser att det finns utrymme att förbättra måluppfyllelsen genom att

- elevernas möjlighet till inflytande över undervisningens innehåll och arbetssätt ökas,
- kompetensutveckla personalen avseende de nationella målen,
- se över innehållet i det så kallade "tionde året",
- se över elevens val så att elevernas möjligheter att bredda och fördjupa sina kunskaper inom ett allsidigt urval av ämnen ökas,
- se över skolbibliotekens roll som resurs för det pedagogiska arbetet,
- fullfölja det påbörjade arbetet att stärka det pedagogiska ledarskapet på förskolan samt
- se över förskolepersonalens möjlighet till pedagogisk planering.

Inspektionsteamet bedömer vidare

- att huvudmannen skall tillse att det systematiska kvalitetsarbetet genomförs i enlighet med författningarnas krav och att kvalitetsredovisning upprättas på skolorna.

Datum	Ort
2004-01-12	Lund

Per Ingvar de la Motte

Barbro Bergdahl